

MICKIE KÅSERAR & TYCKER TILL...

Mickie Gustafson är legitimerad humanpsykolog och har specialiserat sig på relationen mellan hund och människa. Hon har arbetat med hundägarutbildning över 35 år och driver utbildningsföretaget [Karisma](http://www.karisma-utbildning.se) www.karisma-utbildning.se.

OBS! Eventuella personer eller hundar på bild har inget samband med artikelinnehållet.

Hållbar och positiv inläring

Att det finns olika tillvägagångssätt när det gäller inläring är nog de flesta medvetna om. Och även inom detta område finns olika "trosinriktningar" eller teorier och som sedan, med mer eller mindre lyckade resultat, omsätts i praktiken. Om vi blickar tillbaka kan vi nog konstatera att förhållningssätt och inlärningsmetoder har gått från ganska disciplinära och auktoritära metoder till ett alltmer flexibelt förhållningssätt.

Trots ökade kunskaper och en alltmer utbredd önskan om positiva inlärningsmetoder upprepas fortfarande en del "gamla misstag" (och en del nya också) som snarare försvårar än underlättar inläring. Här beskriver jag något av det jag anser många slarvar med, glömler bort eller kanske inte ens känner till.

Skilj på inlärningsfas och tillägnad kunskap

Det är viktigt att skilja på inlärningsfas, d.v.s. när hunden ska lära eller håller på att lära sig något och tillägnad kunskap, d.v.s. när hunden verkligen har lärt sig.

Under inlärningsfasen är det viktigt att förutsättningarna för ett lyckat resultat är så goda som möjligt. Det är alltså väsentligt att hunden har stora chanser att både förstå och lära sig det vi önskar och slipper lära sig fel först, för att sedan lära in något annat (det vi ville från början). I rent oförstånd eller på grund av bristande tålamod försöker en del att slarva igenom den här fasen och resultatet blir ibland allt annat än det man önskar. Och inlärningsfasen blir förlängd! Synnerligen retligt för den som är otålig.

Det är först när hunden har tillägnat sig kunskapen som kraven kan ökas, men det förutsätter alltså att inläringen verkligen är befäst. Annars är risken stor att träningen blir en negativ upplevelse där nej, fy, inte, etc. rungar över fälten. Och inget av dessa ord bidrar till att öka hundens förståelse för vad det är vi vill.

Repetition och utmattning är inte samma sak

Repetition eller upprepning befäster inläring och kunskaperna stannar kvar längre i minnet om de "överinlärs". Det innebär att man helst ska fortsätta lära in ett material även efter det att man anser det vara inlärt (det gäller bilkörning, dans, hundträning etc.) Ju mer man tränar, desto säkrare och duktigare blir man. Men här lurar en fälla: upprepningen får inte gå över i utmattning

eller uttråkning, då riskerar vi att få motsatt effekt. Här är skillnaden mellan olika hundraser markant. Vissa raser blir uttråkade och tappar intresset redan efter ett par gånger och då är det viktigt att finna nya vägar att motivera eller att helt enkelt pausa i träningen. Vad gäller arbetsugna och aktiva raser (bordercollie, schäfer etc.) är det lättare att tänga gränsen för utmattning utan att det märks direkt eftersom de till sin natur är "arbetsnarkomaner" och gärna arbetar över sina egna gränser. Men istället för att inläringen befästs blir många av dem stressade! Och stress försvårar inläring och sänker minnesfunktionen.

Försvårad inläring

Stress kan omöjliggöra inläring. Stress i samband med inläring är långt vanligare än många tror. Ett av skälen till detta är att man inte riktigt förstår skillnaden mellan stress och "arbetsglädje" eller energi. Ett annat skäl är att många hundar (liksom många människor) lever på en konstant hög stressnivå bland annat till följd av att de överstimuleras och överaktiveras. Därmed är "stresskvoten" redan förhöjd och när sedan inläring sker med ytterligare stress, i form av ökade krav, ökat tempo, bristande inläring etc. resulterar det i ständiga korrigeringar och den onda "stressspiralen" är på topp. Då ligger det farligt nära att vi höjer rösten, skriker och tjoar olika kommandon som ekar över nejden och som sällan leder till att hunden gör det vi önskar. I bästa fall avbryter den det den håller på med men vet fortfarande inte vad det egentligen är som förväntas (inläringen är inte tillräckligt befäst eller hunden är alltför stressad för att ens hinna uppfatta eller bry sig om vad det är vi vill).

Höjd röst höjer inte motivationen, bara stressnivån

Som jag ser det finns det egentligen inte så många situationer då det är befogat att höja rösten eller "vråla" ut sitt budskap utom möjligtvis när hunden är på så långt avstånd att den annars har svårt att höra, eller när det

är fara för hundens eller någon annans liv eller om hunden verkligen har nedsatt hörsel (kanske på grund av ålderdom). Då kan den höjda rösten i bästa fall avbryta och stoppa hunden. Att däremot tycka sig behöva höja rösten är egentligen bara ett bevis på att hunden inte lärt sig vad vi önskar eller att den är alltför stressad/blockerad för att följa instruktionerna och samtidigt kanske ett uttryck för vår egen frustration och hjälplöshet. Att istället ta ett par steg tillbaka i träningen kan löna sig.

Inte lär inte hunden vad den ska göra

Att upprepa ord som exempelvis nej eller fy, lär inte hunden vad den ska göra. I bästa fall avbryter den det den för tillfället gör. Som jag beskrivit i min bok *Familjehunden* "När vi tänker inte är det lätt att glömma att

FOTO: MICKIE GUSTAFSSON

visa vad det är vi vill och verkligen försäkra oss om att hunden har förstått. Det är som att undervisa i en naturskola där våra elever ska lära sig vad en björk är för ett slags träd. Om vi ständigt, så fort vi stöter på "fel" träd säger, nej detta är inte en björk, så kommer det förmodligen att ta väldigt lång tid (om det ens sker) att våra elever lär sig känna igen en björk".

Det viktiga är alltså att visa rätt och minnas att det som hunden gör är det den lär sig att göra. Och då är det ju bra att det beteendet den utför gång på gång är precis det vi vill att den ska göra.

Träningsuppehåll och pauser

Pauser är ett viktigt inslag under hela inlärningsprocessen. Ingen kan vara uppmärksam under en längre period och redan efter en kort stund mattas uppmärksamheten och inläringen blir mindre effektiv. För maximal inläring och för att hunden ska kunna bibehålla sin uppmärksamhet bör träningen därför varvas med ett antal kortare eller längre pauser.

Vid inläring av nya färdigheter är det vanligt att inläringen plötsligt tycks stå stilla och inga nya framsteg verkar ske. I själva verket handlar det om att den inlärd kunskapen mognar och befästs så att det blir lättare att lära in ytterligare färdigheter. Efter en sådan välbehövlig vila (såsom exempelvis sommarlov för barn) kan nya kunskaper inhämtas och redan inlärd kunskap har fått chansen att "sätta sig".

Och under tiden kan du, med gott samvete, också sätta dig en stund. ◆